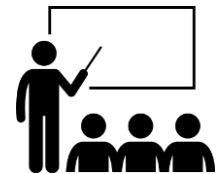

NON FORMAL EDUCATION ACTIVITIES

PATYČIOS

SERGIO ISTORIJA

Atsakomybės apribojimas:

Europos Komisijos parama šio leidinio leidybai nereiškia, kad ji patvirtina jo turinį, kuris atspindi tik autorių požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateiktos informacijos panaudojimą.

INTERVENCIJOS TAIKYMO SRITIS

Patyčios ir elektroninės patyčios laikomos deviantiniu elgesiu: šis terminas reiškia elgesį, kuris prieštarauja socialinio konteksto, kuriame gyvename, normoms ir vertybėms.

Jos apima skirtingus elgesio tipus:

- agresyvus elgesys, kuriuo siekiama įžeisti kitus žmones;
- nusikaltimai nuosavybei (vagystės ir vandalizmas);
- nuoširdumo ir paklusnumo normų pažeidimas santykiuose su suaugusiaisiais (melas ir nepaklusnumas).

Šiems elgesio būdams būdingas bendras taisyklių pažeidimas ir dėl to kylantis nesugebėjimas tinkamai bendrauti su likusia visuomenės dalimi.

Šis elgesys padažnėja paauglystėje ir turi tendenciją mažėti nuo 18-20 metų amžiaus. Tačiau toks elgesys būdingas ne tik paaugliams; kartais jis atsiranda dar vaikystėje, o kai kuriais atvejais tęsiasi ir suaugus, įgydamas nuolatinio elgesio bruožų.

Pateikiame keletą pasiūlymų, kaip planuoti prevencines programas su jaunuoliais, kad paauglystėje būtų išvengta arba sumažintas įsitraukimas į deviantinį elgesį:

-
- Darbas mažose grupėse arba atskirose klasėse, siekiant padidinti tiesioginį dalyvavimą..
 - Ugdyti specifinius paauglių įgūdžius (emocijų savireguliacijos, efektyvaus bendravimo), būtinus tinkamiems socialiniams santykiams su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.
 - Planuoti reguliavimo sistemą, kurioje būtų nedaug, bet aiškių ir motyvuotų taisyklių.
 - Numatyti ir aiškiai išdėstyti aiškią sankcijų sistemą, kuria siekiama, kad pažeidėjas taptų atsakingas ir atlygintų padarytą žalą.
 - Taikyti intervencijos strategijas, skatinančias suaugusiųjų elgesio kontrolę formalioje aplinkoje, pavyzdžiui, mokyklose.
 - Pasiūlykite paaugliams suaugusiųjų (mokytojų, su jaunuimu dirbančių darbuotojų, tėvų, kitų suaugusiųjų) modelius, atitinkančius perduodamus mokymus.
 - Aiškiai nepritarkite netinkamam elgesiui.
 - Padėti paaugliams decentralizuotis, priimant kitokius požiūrius nei jų pačių.
 - Skatinkite intervencijų tęstinumą, neapsiribodami vien tik ekspertų veiksmais, bet numatydami tęstinę veiklą.
 - Teisingai, bet neterorizuojant informuoti apie teises pasekmes, kylančias dėl elgesio, kuriuo įžeidžiami žmonės ir nuosavybė.

BENDRIEJI POŽYMIAI

Šiame lape patekiamos veiklos, kuriomis galima pradėti diskusiją apie agresiją, kurią kartais išreiškia arba patiria paaugliai savo grupėse. Veiklos etapai, iš kurių sudaryta veikla, aprašyti ĮGYVENDINIMO modulyje, gali būti laikomi nuosekliais vienos teminės intervencijos etapais arba atskiromis savarankiškoms veikloms.

TEMOS	<ul style="list-style-type: none"> • Agresyvumas • Galios santykiai • Emocinis intelektas
DALYVIŲ AMŽIUS	13 - 18 m.
DALYVIŲ SKAIČIUS	Ne daugiau kaip 30 dalyvių
TREUKMĖ	<ul style="list-style-type: none"> • 1 žingsnis: 20' • 2 žingsnis: 30' • 3 žingsnis: 30' • 4 žingsnis: 40-60'
MEDŽIAGOS	<ul style="list-style-type: none"> • Sergio istorija (1 priedas) • Lentelė (2 priedas) • Tinkleliai (3-4 priedai) • Lenta su nuplėšiamais popieriaus lapais (angl. Flipchart) (5 priedas) • Lenta (angl. Blackboard/LID) • Įprastos mokyklinės priemonės: popierius, rašikliai, spalvos • Funkcinės erdvės, skirtos suskirstyti grupę į bent 5 pogrūpius
TIKSLAI	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su jaunais žmonėmis apmąstyti įvairius galimus reakcijos būdus. • Skatinti priimti kitokį požiūrį nei savo, ypač į agresyvaus elgesio aukas. • Didinti supratimą apie asmeninę atsakomybę už agresyvų elgesį: net agresoriaus rėmėjai ir stebėtojai, kurie nesiima jokių veiksmų, yra atsakingi. • Bendraamžių tarpusavio diskusija apie galimas strategijas, kaip sumažinti įsitraukimą į agresyvų elgesį.
SVARBIAUSIOS PROBLEMOS	Veikla neturi jokių kritinių aspektų ar kliūčių ją įgyvendinti. Bus nurodyti visi sunkumai, susiję su sąlygine ir subjektyvia grupės padėtimi.

ĮGYVENDINIMAS

1 ŽINGSNIS

Pasiūlykite agresyvaus elgesio temą, pabrėždami, kad agresyvus elgesys gali pasireikšti bet kuriame gyvenimo tarpsnyje ir gali tapti kai kurių asmenų vyraujančia bendravimo strategija.

Pabrėžti, kad nors agresyviai elgiasi tik kai kurie paaugliai, tačiau kai taip nutinka, tai yra ypač rimta, nes sukelia gilią kančią tiems, kurie tampa fizinės ar žodinės agresijos aukomis.

Siekiant kartu su jaunimu spręsti specifinę patyčių problemą, ypatingą dėmesį atkreipiant į skirtingus jaunuolių ir suaugusiųjų vaidmenis (aukos, skriaudėjų, skriaudėjų rėmėjų, stebėtojų), toliau pateikiama skatinamoji situacija, kurią reikia perskaityti kartu su jaunimu: **[SERGIO ISTORIJA \(1 priedas\)](#)**.

Arba, jei norite, galite suskirstyti grupę į pogrupius ir išdalyti perrašytą istoriją kiekvienam dalyviui ar grupei, o tada paprašyti vieno iš jų perskaityti ją garsiai savo grupėje.

Pasitelkus keletą istorijos pabaigoje pasiūlytų klausimų, galima vesti grupės diskusiją, kuri padėtų jaunuoliams apmąstyti deviantinį elgesį, pavyzdžiui, fizinį ir psichologinį smurtą, patyčias.

Perskaite skatinamą situaciją, paprašykite dalyvių
laisvai pasakyti, ką jie mano apie Sergio būklę.

Toliau pateikiami keli klausimai, kurie gali padėti vesti
diskusiją:

- Kaip, jūsų nuomone, jaučiasi Sergio?
- Kaip jūs jaustumėtės jo vietoje?
- Ką Sergio gali padaryti, kad išspręstų savo problemą?
- Ką darytumėte, jei atsidurtumėte Sergio situacijoje?
- Kodėl, jūsų nuomone, Sergio nepasakojo apie savo situaciją jokiam suaugusiajam?
- Jūsų nuomone, kurie suaugusieji gali įsikišti ir kaip?
- Jūsų nuomone, ar įmanoma užkirsti kelią tokioms situacijoms? Kaip?
- Ar dažnai jūsų gyvenime pasitaiko tokių situacijų?

ĮGYVENDINIMAS

2 ŽINGSNIS

Nubraižykite lentoje **LENTELĘ (2 priedas)**. Suskirstykite grupę į pogrupius ir kiekvienai grupei duokite tinklęį atspindintį lentoje nupieštą lentelę.

Kiekviena grupė turi užpildyti lentelę, taip pat iškelti hipotezes apie galimus alternatyvius elgesio būdus, kurie būtų naudingi sprendžiant Sergio problemą; tai užtrunka apie 30 minučių.

Darbo grupėse pabaigoje, per plenarinę diskusiją užpildykite lentoje esančią lentelę, kad būtų apibendrintas ir integruotas atskirų grupių indėlis.

ĮGYVENDINIMAS

3 ŽINGSNIS

Lentoje nubraižykite **TINKLELĮ (3-4 priedai)** ir suskirstykite dalyvius į grupes. Kiekviena grupė turėtų aptarti ir užpildyti tinklelį; tai užtrunka apie 20 minučių. Darbo grupėse pabaigoje, per plenarinę diskusiją užpildykite lentoje nubraižytą tinklelį, kad apibendrintumėte ir sujungtumėte atskirų grupių pateiktą informaciją.

Šiame tinklelyje nurodytos priežastys, kodėl kai kurie paaugliai pasirenka elgesį, kuris kenkia kitiems žmonėms ar jų turtui, arba kodėl meluoja ir nepaklūsta suaugusiems. Veikla susideda iš motyvų, kurie, grupės nuomone, lemia tokį elgesį, nustatymo ir bandymo sugalvoti, koku kitu būdu (koku kitu elgesiu) būtų galima pasiekti tuos pačius tikslus nepakenkiant kitiems ir sau.

ĮGYVENDINIMAS

4 ŽINGSNIS

Paruoškite kelias **KORTELES (5 priedas)**, ant kurių bus užrašytas sakiny, kurį dalyviai galės komentuoti paeiliui. Jei grupė nėra per didelė, šią veiklą galima atlikti plenarinėje diskusijoje, kitu atveju rekomenduojama sudaryti du ar tris pogrupius, kurių kiekviename būtų po moderatorių.

Moderatorius paprašo kiekvieno jaunuolio iš eilės pasirinkti kortelę, garsiai perskaityti sakinį ir jį pakomentuoti, pasakant, ką apie jį galvoja; kiti grupės nariai gali komentarą papildyti savo nuomone.

Toliau pateiktose kortelėse yra keletas frazių apie deviantinį elgesį (agresiją, vagystę, vandalizmą, melą, nepaklusnumą), kurias galima užrašyti ant kortelių, kurios bus išdalintos ir pakomentuotos dalyvių.

SERGIO ISTORIJA

1 PRIEDAS

Sergio yra naujas klasės mokinys, ką tik persikėlęs iš kito miesto. Jis norėtų susidraugauti su klasės draugais, bet yra atstumtas.

Tiesą sakant, kai kurie naujieji bendraklasiai iš jo tyčiojasi, paslepia jo kuprinę, labai pyksta ant jo, kai jis atsisako leisti jiems nusirašyti jo namų darbus. Vėliau įžeidinėjimai pasirodė ir socialiniuose tinkluose, pavyzdžiui, „Instagram“, „TickTock“ ir „WhatsApp“, pavyzdžiui, kai kurie bendraklasiai privačiomis žinutėmis rašo jam grasinimus ir įžeidžiančias frazes, savo profiliuose skelbia jo nuotraukas, padarytas fotošopu, kurios yra visiems matomos ir sulaukia daugybės „patinka“ paspaudimų. Visi jo bendraklasiai, išskyrus vieną ar du, jį ignoruoja.

Sergio atsiduria sunkioje padėtyje, bet nediršta apie tai pranešti nė vienam suaugusiajam...

LENTELĖ

2 PRIEDAS

VEIKĖJAI	CHARACTERISTIKOS	ATSAKOMYBĖ UŽ SITUACIJĄ	GALIMAS ALTERNATYVUS ELGESYS
Sergio			
Klasiokai			
Du agresyviai nusiteikę klasiokai			
Klasiokės			
Du klasiokai, kurie jo neignoruoja			
Vyresni mokiniai			
Mokytojai			
Nemokantis mokyklos personalas			
Tėvai			

TINKLELIS

3 PRIEDAS

AGRESYVUS ELGESYS

	GALIMOS PRIEŽASTYS	MŪSŲ NUOMONE , TAIP	MŪSŲ NUPMONE , NE	GALIMAS ALTERNATYVUS ELGESYS
Eksperimentuoti su naujomis elgsenos formomis				
Patvirtinti tapatybę				
Būti matomam kitų				
Būti priimtam į grupę				
Būti panašiam į kitus grupės narius				
Pažeisti taisykles				
Prieštarauti suaugusiesiems				
Prieštarauti visuomenei				

TINKLELIS

4 PRIEDAS

NEPAKLUSNUMAS

	GALIMOS PRIEŽASTYS	MŪSŲ NUOMONE , TAIP	MŪSŲ NUOMONE , NE	GALIMAS ALTERNATYVUS ELGESYS
Eksperimentuoti su naujomis elgsenos formomis				
Patvirtinti tapatybę				
Būti matomam kitų				
Būti priimtam į grupę				
Būti panašiam į kitus grupės narius				
Pažeisti taisykles				
Prieštarauti suaugusiesiems				
Prieštarauti visuomenei				

KORTELEŠ

5 PRIEDAS

1. Paauglystėje daugelis jaunų žmonių tampa agresyvūs.
2. Normalu, kad supykęs jaunas žmogus tampa agresyvus.
3. Naudoti smurtą siekiant svarbių tikslų yra teisinga
4. Vaikinas, kuris žino, kaip įrodyti savo priežastis, net ir jėga, parodo, kad jis yra vyras.
5. Agresyvaus elgesio aukos paprastai to prašo.
6. Jei mergina apsirengia provokuojančiai, ji neturėtų skųstis, jei vaikinai nepadoriai juokauja.
7. Izoliuoti klasės draugą ir "kalbėti apie jį" nereiškia būti agresyviam.
8. Mokyklos tualetų apteršimas nėra vandalizmas..
9. Tik tikrai subrendęs sugebi pasakyti „ne“ grupei, kuri tave verčia daryti ką nors neteisėto.
10. Kai mums svarbus žmogus paprašo mūsų padaryti ką nors neteisėto dėl jo ir mums pavyksta tai padaryti, tada jaučiamės vertingi.
11. Kai priklausome grupei, jaučiamės galintys padaryti viską, ko prašo grupė: net paaukoti savo principus.

APIBENDRINIMAS

Aptarus Sergio situaciją, jo jausmus ir galimas strategijas, kurios galėtų padėti jam išbristi iš dabartinės probleminės padėties, galima sistemingai analizuoti konkrečius įvairių šioje istorijoje dalyvaujančių asmenų vaidmenis, nurodant jų asmenines savybes, atsakomybės už Sergio būklę lygį ir elgesį, kurį kiekvienas asmuo galėtų įgyvendinti, kad išspręstų problemą. Ši išsamesnė analizė paprastai atskleidžia tuos moralinio atsiribojimo mechanizmus (atsakomybės sklaida: daugiau atsakingų žmonių, nėra atsakingų; kaltinti auką: jis pats to paprašė), kurie sudaro palankias sąlygas agresyvaus elgesio įgyvendinimui arba pritarimui jam. Aiškus kalbėjimas apie šiuos mechanizmus padeda geriau suvokti jų egzistavimą ir gali sumažinti jų naudojimą.

Mėginant galvoti apie visų (agresorių, aukos, agresorių rėmėjų, stebėtojų), net ir tiesiogiai nedalyvaujančių, atsakomybę, siekiama priminti vaidmenį, kurį kiekvienas gali atlikti suvaldydamas agresyvų elgesį, sistemingai įgyvendinamą grupės kontekste. Galiausiai, galimų elgesio alternatyvų numatymas padeda diskusiją nukreipti į praktinį veiksmų planą, kuris gali padėti spręsti ir numatyti galimas sudėtingas sąlygas, susijusias su agresyviu elgesiu.

Paskutinis siūlomas žingsnis - tai pagrindinė sintezės veikla, susijusi su funkcijomis, kurias atlieka elgesys, sudarantis deviantinį elgesį ir susijęs su paauglių tapatybe ir socialiniais santykiais.

Tinklėlyje, naudojamame kaip priemonė, išvardijamos pagrindinės funkcijos, kurias atlieka deviantinis elgesys paauglystėje, o jaunuolių prašoma apmąstyti šias priežastis ir nustatyti galimus alternatyvius elgesio būdus, kurie leistų pasiekti tuos pačius tikslus brandesniu ir sveikesniu būdu. Taikomas engiamųjų teatro principas - praktika, kai konfliktai sušvelninami dalyvių nuožiūra įterpiant kintamuosius, kurie keičia veikėjų tarpusavio dinamiką ir atitinkamai įvykių eigą.

Užsiėmimas naudojamas deviantinio elgesio temai aptarti, galvojant apie subjektyvius privalumus, kuriuos suvokia jį vykdančys asmenys, apmąstyti galimus alternatyvius agresijai elgesio būdus, apmąstyti išankstines nuostatas ir stereotipus, susijusius su skirtingu elgesiu.

PARTNERIAI

**Faculty of
Mathematics
and Informatics**

